

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 9. maj 2017

J.nr. 2015-96-dmk

Indberetning nr. 3/2017

Emner:

- *Landsstyret har fremsat sit forslag til bevillingsrammerne for 2018. Ifølge forslaget vil der blive et overskud på 330 mio. kr. på landskassens budget i 2018. Der forventes desuden overskud på landskassens budget de efterfølgende fire år. Landsstyret ser et behov for øget koordinering af kommunernes og landets økonomiske politik.*
- *En frisk meningsmåling fra Gallup viser, at der vil være dødt løb mellem landsstyret og oppositionen ved et valg i dag.*
- *Landsstyret har i forbindelse med refinansiering af et obligationslån optaget et 15-årigt lån på 550 mio. norske kr. på det norske marked.*
- *Landsstyrets forslag til en fiskerireform, der blev sendt i høring i starten af marts 2017, er nu på vej i Lagtinget til behandling inden sommerferien. Det har været nødvendigt at foretage ændringer i det oprindelige forslag fra landsstyret for at sikre hele koalitionen tilslutning til en fiskerireform. De to store oppositionspartier arbejder fortsat med deres egne forslag til en fiskerireform.*
- *Hagstova Føroya får ny direktør.*
- *Der skal findes en ny rigsombudsmand til Færøerne.*

Forslag til bevillingsrammen for 2018 er fremsat

Kristina Háfoss (Tjóðveldi), landsstyremedlem for finansanliggender, fremsatte den 31. marts et beslutningsforslag til bevillingsrammerne for finansloven 2018.

Beslutningsforslaget indeholder desuden en fremskrivning for finansårene 2019-2022, jf. nedenstående tabel 1:

Tabel 1: Bevillingsrammerne 2017-2022, mio. kr.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsudg. i alt	4.470,52	4.535,7	4.583,6	4.625,1	4.664,2	4.703,7
Anlægsudg.	267,7	330,0	393,5	470,0	419,9	363,0
Renteudg., netto	-4,9	2,0	9,5	10,0	14,0	17,0
Indtægter	4.939,0	5.197,5	5.299,5	5.381,0	5.451,0	5.538,5
DAU-saldo	205,7	329,8	312,9	275,9	352,9	454,8

Anm.: 2017 og 2018 er i årets priser, mens 2019-2022 er i faste priser

Kilde: Fíggjarmálaráðið, Búskaparfrágreiðing I (Økonomiske redegørelse I), marts 2017

Ifølge beslutningsforslaget bliver der for 2018 tale om et DAU-overskud på 330 mio. kr. på landskassens budget. Overskuddet skal ifølge landsstyremedlemmet primært anvendes til afvikling af

landskassens gæld, mens en del af overskuddet¹ skal overføres til Færøernes Økonomifond med henblik på opsparing til ”dårlige tider og for at gøre økonomien mere selv bærende”.

Landsstyret regner med en stigning i driftsudgifterne i 2018 på 1,5 pct., men dette er før eventuelle lønstigninger. Lønudgifterne for 2018 er ikke fremskrevet, da der endnu ikke er indgået overenskomster for 2018.

Indtægterne er fremskrevet ud fra en forudsætning om en årlig nominel vækst i BNP på ca. 4 pct. i 2018. For de skatte- og indtægtsbevillinger, hvor det er skønnet nødvendigt, er der foretaget separate skøn ud fra bevillingernes forudsætninger.

Anlægsudgifterne vil ifølge det fremsatte forslag til bevillingsrammerne blive på 330 mio. kr. i 2018. Man har i forbindelse med fastsættelse af anlægsinvesteringerne bl.a. lagt vægt på at få en geografisk spredning af anlægsinvesteringerne.

De største anlægsinvesteringer, som landet har planlagt for bevillingsrammerne i perioden 2018-22 er:

- Uddannelsescenter i Tórshavn, gymnasie- og handelsskole i Kambsdal, efterskole på Suderø, idrætshøjskolen på Suderø og husholdningsskole i Klaksvík
- Udbygning og modernisering af Landssygehuset og udbygning af Klaksvík sygehus.
- Bevilling til det offentlige tunnelselskab P/F Eystur- og Sandoyartunlar samt andre tunnel- og infrastrukturprojekter på Færøerne.
- Projektet ”Digitalisering af Færøerne”.
- Døgninstitutioner og beskyttede boliger.
- Nyt nationalteater.
- Nyt havforskningsskib.

Landsstyret påpeger endnu engang, at der er et behov for at koordinere landskassens og kommunernes budgetter med henblik på bedre økonomisk styring og en stabil udvikling. Ifølge de kommunale budgetter forventes de samlede kommunale driftsudgifter at stige med 5 pct. i 2017. Landsstyret henstiller til kommunerne, at de for 2018 tilstræber at holde stigningen i driftsudgifterne nede på 1,5 pct. plus eventuelle lønstigninger – som det er tilfældet for landsstyrets bevillingsramme for 2018. Kommunernes anlægsudgifter forventes at ligge på 500-600 mio. kr. i 2017 og 2018. Landsstyret ser gerne, at kommunernes anlægsudgifter reduceres til ca. 400 mio. kr. årligt, der svarer til niveauet for de seneste års anlægsudgifter.

Meningsmåling vedrørende valg til Lagtinget

Den seneste meningsmåling fra Gallup, der blev gennemført for nyhedsportalen VP i perioden 10. april – 2. maj 2017, viser tilbagegang for landsstyret, der vil gå fra 52,3 pct. af stemmerne ved valget i 2015 til 50,1 pct. ved et valg i dag. Landsstyret, bestående af Javnaðarflokkurin, Tjóðveldi og Framsókn, vil ifølge meningsmålingen lige akkurat opnå flertal med 17 mandater mod oppositionens 16 mandater.

¹ Ifølge lagtingsloven om Færøernes Økonomifond skal 20 pct. af DAU-overskuddet overføres til fonden, når overskuddet er mellem 0 og 200 mio. kr. Af DAU-overskuddet over 200 mio. kr. overføres 50 pct.

Javnaðarflokkurin vil gå lidt tilbage ifølge meningsmålingen, men vil dog fortsat være det største parti i Lagtinget. Sjálvstýri vil ifølge meningsmålingen ikke komme over spærregrensen, og partiets to nuværende mandater i Lagtinget vil blive fordelt med et enkelt mandat til hver af de to store oppositionspartier, Fólkaflokkurin og Sambandsflokkurin.

Tabel 1: Resultatet af lagtingsvalget september 2015 og de fire seneste meningsmålinger.
Antal mandater i parentes.

Parti	Lagtingsvalget Sept. 2015	Gallup Sept. 2016	Gallup Nov. 2016 ¹⁾	Gallup Nov. 2016	Gallup Maj 2017
Fólkaflokkurin	18,9 (6)	18,8 (6)	24 (8)	19,5 (6)	21,1 (7)
Sambandsflokkurin	18,7 (6)	19,7 (7)	19 (6)	19,8 (7)	20,4 (7)
Javnaðarflokkurin	25,1 (8)	24,2 (8)	23 (8)	23,5 (8)	24,7 (8)
Sjálvstýri	4,0 (2)	4,3 (1)	2 (0)	4,3 (1)	2,3 (0)
Tjóðveldi	20,7 (7)	20,5 (7)	22 (8)	21,1 (7)	19,9 (7)
Miðflokkurin	5,5 (2)	5,4 (2)	4 (1)	4,4 (1)	6,1 (2)
Framsókn	6,9 (2)	7,2 (2)	6 (2)	7,8 (3)	5,5 (2)
I alt	100,0 (33)	100 (33)	100 (33)	100 (33)	100 (33)

¹⁾ Procenterne i denne måling blev afrundet til hele tal.

Landsstyret har optaget et 15-årigt lån på det norske marked

Landsstyret har optaget et lån på 550 mio. norske kr. på det norske marked. Lånets løbetid er 15 år og renten er 1,81 pct. Lånet går til at refinansiere dele af landskassens obligationslån, der forfalder til betaling 27. juni 2017. Lånet, der bliver refinansieret, er et fireårigt lån på 1 mia. danske kr. til en rente på 1,75 pct. Lånet er optaget i norske kr., men hovedstolen er omlagt til danske kr. (450 mio. danske kr.) for at undgå en kursrisiko.

Nu er landsstyret ved at forberede salg af obligationer på det færøske og danske marked med henblik på at refinansiere resten af lånet op til 1 mia. kr. Dette lån bliver på 550 mio. danske kr.

Landsstyrets forslag til en fiskerireform på vej i Lagtinget

Landsstyrets forslag til en fiskerireform, der blev sendt i høring den 6. marts 2017, jf. Indberetning nr. 2/2017, er nu på vej i Lagtinget til behandling inden sommerferien. Det har været nødvendigt at foretage nogle større ændringer i det forslag til en fiskerireform, der blev præsenteret af landsstyret i starten af marts, for at sikre hele koalitionsens tilslutning til en fiskerireform.

Landsstyret og alle koalitionsmedlemmerne var samlet til et møde på Suderø sidst i april for at nå frem til en aftale om en fiskerireform. Det forlyder, at især Javnaðarflokkurins to lagtingsmedlemmer fra Tvøroyri på Suderø, Kristin Michelsen og Bjarni Hammer, har presset på for at få gennemført ændringer vedrørende anti-trust reglerne og salg af fiskerettigheder via auktion for at tilgodese aktørerne i det pelagiske fiskeri.

Forliget om en fiskeriform indgået mellem de tre partier i landsstyret, Javnaðarflokkurin, Tjóðveldi og Framsókn, blev præsenteret den 2. maj 2017 i form af en pressemeddelelse. Rigsombuddets oversættelse af pressemeddelelsen er vedlagt denne Indberetning (Bilag 1). Forliget om en fiskeriform er endnu ikke udmøntet i et konkret lovforslag, så der foreligger endnu ikke nogen fuldstæn-

dig oversigt over indholdet af fiskerireformen. I forhold til det oprindelige forslag fra 6. marts 2017 kan følgende større ændringer, der umiddelbart synes at imødekomme de nuværende aktører i fiskerierhvervet, kort nævnes:

- Af de færøske skibes kvoter i 2018 af pelagiske fisk (makrel, nordhavssild og blåhvilling) og af bundfisk i Barentshavet, ved Flemish Cap og i Østgrønland bliver 25 pct. udbudt på auktion som korte og længerevarende tilladelser, mens der bliver adgang til 75 pct. for dem som allerede er i erhvervet. Men når kvoterne for 2018 er fastlagt, bliver alle forøgelse af kvoterne ud over niveauet for 2018 udbudt på auktion som enten kort- eller langsigtede kvoter. I det oprindelige forslag var det forskellig, fra fiskeart til fiskeart, hvor meget der skulle udbydes via auktion, fx op til 68 pct. for nordhavssild, men ordningen var svært gennemskuelig, især hvis der skete ændringer af kvoterne. Nu er ordningen mere gennemskuelig, men samtidig er andelen til aktørerne, der allerede er i erhvervet, forøget.
- Antitrust-reglerne er ændret således, at grænsen for, hvor meget de enkelte virksomheder kan have adgang til af de samlede færøske fiskerettigheder, bliver øget fra 12 pct. i det oprindelige forslag til nu 17,5 pct. Samtidig indeholder det nye forslag den begrænsning, at ingen kan eje mere end retten til 20 pct. af disse tre hovertyper af fiskeri: Pelagisk fisk, bundfisk ved Færøerne og fiskeriet ved fjerne fiskefelter. Disse antitrustgrænser er ikke gældende med tilbagevirkende kraft og hindrer ikke de nuværende aktører i at byde på udbudte kortvarende rettigheder. Det vil sandsynligvis ikke være grænsen på 17,5 pct. af de samlede fiskerettigheder, de nuværende aktører først vil støde på, men nok snarere grænsen på 20 pct. til retten til fiskeri i bestemte områder. Således har direktøren for JFK i Klaksvík, der i øjeblikket står for 47 pct. af de færøske fiskerettigheder i Barentshavet, udtalt, at selskabet må afhænde den ene af de to trawlere, der fisker i Barentshavet, hvis landsstyrets forslag gennemføres.
- 20 pct. af den fangede fisk skal udbydes til færøske virksomheder via en godkendt auktion, hvilket er en markant reduktion i forhold til de 60 pct., der var med i forslaget fra marts måned. Der var en del kritik fra erhvervet til den oprindelig fastsatte andel på 60 pct. via auktion, da man frygtede, at det kunne gå ud over sikkerhed i leverancen af råvarer - og dermed også kunne give problemer med at overholde aftaler med kunderne.
- Der var i det oprindelige forslag lagt op til, at der skulle kunne tildeles "regionale kvoter". Det forslag er nu taget af bordet og an andel af fiskekvoterne skal fremover reserveres til forsøgs- og udviklingskvoter. Hvor stor den andel skal være er der ikke nævnt noget om.

Høgne Hoydal, landsstyremedlem for fiskerianliggender, nævnte i forbindelse med præsentationen af forslaget i marts, at der var tale om et meget komplekst forslag, og andre nævnte, at forslaget var rodet og uigennemskueligt. Efter præsentationen af ovenstående ændringer synes der fortsat at være usikkerhed om, hvad forslaget indeholder af ændringer og hvad disse indebærer for både erhvervet og andre sektorer, herunder også for landskassen.

I den brede befolkning synes der også at være usikkerhed om, hvad fiskerireformen indeholder og hvad man skal mene om forslaget. I en Gallup-undersøgelse er befolkningen blevet spurgt om, hvorvidt de går ind for koalitions forslag til en fiskerireform. Hertil svarer kun 21 pct., at de går

ind for forslaget, mens 40 pct. er imod forslaget. Af de adspurgte svarer 25 pct., at de ikke kender indholdet af forslaget. 14 pct. svarer ”ved ikke”.

Det endelige lovforslag er nu ved at blive udarbejdet og vil blive fremsat i Lagtinget snarest muligt. Lagtinget ville sædvanligvis afslutte de sager, der i øjeblikket ligger til behandling i Lagtinget, medio maj og så gå på sommerferie, men på grund af forslaget til en fiskerireform kan lagtingsmedlemmerne se frem til at skulle mødes flere gange i maj og juni for at færdigbehandle forslaget til en fiskerireform.

Fólkaflokkurin har udarbejdet sit eget forslag til en fiskerireform, der i højere grad bygger på den nuværende ordning, og Sambandsflókkurin forventes også at fremsætte sit eget forslag. Bárður Nielsen, formand for Sambandsflókkurin, har bl.a. udtalt, at partiet ikke kan acceptere, at 25 pct. af fiskerettighederne skal sælges via auktion. Der udestår således fortsat hårde forhandlinger mellem koalitionen og oppositionen, hvis der skal indgås et bredt forlig om en fiskerireform.

Hagstova Føroyar ny direktør

Hagstova Føroya (Færøernes Statistik) skal have ny direktør, når Sigurd Poulsen, der fylder 70 år i maj, stopper. Sigurd Poulsen har været direktør i Hagstova Føroya siden 2013, men var forinden direktør for Færøernes Landsbank fra 1988 til 2013.

Den nye direktør bliver den 46-årige økonom Gilli Wardum. Gilli Wardum har især arbejdet med at udvikle og vedligeholde en økonomisk model for Færøerne. Han har tidligere arbejdet i Danmark som konsulent inden for strategisk rådgivning og analyse. Fra 2003 til 2013 arbejdede han i Færøernes Landsbank, og siden arbejdede han i Hagstova Føroya frem til 2016, hvorefter han overgik til den genoprettede Landsbank i 2017.

Ny rigsombudsmand til Færøerne

Dette blev den sidste Indberetning fra min hånd i min tid som rigsombudsmand på Færøerne. Efter mere end ni år som rigsombudsmand på Færøerne går turen nu til Danmark, hvor jeg den 15. maj 2017 starter i en stilling som konsulent i Statsministeriet, Nordatlantsekretariatet. Jeg skal derfor til sidst benytte lejligheden til at sige tak for rigtig godt samarbejde med alle de personer, institutioner, virksomheder, myndigheder m.v., både på Færøerne og i Danmark, der har været med til at gøre tiden som rigsombudsmand på Færøerne til en interessant og spændende periode.

Statsministeriet vil slå den ledige stilling som rigsombudsmand på Færøerne op snarest muligt.

Med venlig hilsen
Dan M. Knudsen